

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:

אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה

משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ב. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשס"ח

פרשת בלק

(ב) וירא בלק, כמו ולבי ראה הרבה (קהל א')

ט"ז), וענינו ששמע מפי מגידים מה שעשו ישראל לשכניו: לאמרי. בקמלות הלמ"ד. כלומר לאמורי הידוע שהם סיוחן ועוג, ולא היו במלכי כנען גדולים כאלו, כמו שכתוב אשר כגובה ארזים גבהו (עמוס ב' ט'): (ג) ויגר מואב. לשון מורא, כמו גורו לכם (איוב י"ט כ"ט), והנה לא היה להם לירא מפני בני ישראל כי השם היה אוחס אל תלר את מואב, ואף אם נאמר שלא ידעו מזה, הנה על כל פנים היו יודעים שישראל לא יכבשו רק ארץ כנען בלבד, וכמו שאמרו גם אל סיוחן עד אשר לעבור את הירדן אל הארץ אשר ה' אלהינו נותן לנו (דברים ב' כ"ט), גם העיד הכתוב שישראל נשמרו מאוד מליכנס בגבול מואב, כמו שהוכחנו בפרשה שלמעלה, אבל אמתת הענין כי מואב היה שונא לישראל בעבור שהם סגולה מכל העמים, והיה מכחיש בכל הנסים שעשה להם השם במלריס ובמדבר, ולכן מרוב שנאתו אותם, גמר בדעתו ללאת להלחם נגדם כדרך שעשה עמלק שביארנו ענינו במקומו, ואעפ"י שישראל לא התגרו בו היה רוצה מואב להכחידם מן הארץ, אלא שהיה ירא מפני העם כי רב הוא כלומר ידע שהם מספר רב כחול הים, ולכן היה מתירא שלא תעמוד לו זרועו נגדם, אבל מיכולת ה' הנלחם בעדם לא היה מתירא, כי היה מכחיש בזה, ומטעם זה חשב תחבולה להמעיטם ולהחלישם ע"י קללת בלעם ואח"כ יבא עליהם ויכחידם מן הארץ, והכתובים מעידים על כונתו זאת:

א. ביאור יש"ר.

פרק ב' פסוק ב':

אלות

1. מה הקושי בקטע הראשון ומה מצאנו?
2. למה חשוב לו להדגיש כי המדובר באמורי הידוע?
3. כרשנו מאלה נוסא מצין בקשר לסיבת "האנטישמיות" de מואב, התוכל להסביר?
4. איך זה מסתדר לפרשנו עם הנאמר בפסוקים?
5. למה נחרדו מישראל ולא מן הקפ"ה?
6. מה מצאנו רצו לפי זה מבלעם?

* * *

ב. קדושת לוי.

פרק כב' פסוק ג':

מקום שישראל שוכנים-מתגיירים להם גרים, כמו ערב רב שנתגייירו לישראל, גלל כן פחד שיבואו בני ישראל לגבולו, אולי יתגייירו מאומתו גם כן להם. ושלל תאמר מאי אכפת להו, לזה אמר הכתוב ייקץ מואב מפני בני ישראל, שהיה שונא

ויגר מואב מפני העם מאד ויקץ מואב מפני בני ישראל (כב, ג). נראה במאי דדייק הכתוב מקודם 'העם' ואחר כך 'בני ישראל', דידוע במדרש (שמו"ר מב, ו) ובזוהר הקדוש (ח"ב מה, ב) ד'עם' הוא ערב רב. וזהו ויגר מואב מפני העם מאד,

שאלות

ב ל ק

1. כרשננו מחיין פנינוי הלשון בין "צט" לבין "כני ישראל", מהו הספר?
2. התוכל להביא ראיה לדעתו זו מחקום נוסף?
3. אם כן ממה פחד מאד ולא?
4. מהי אותה: "ויקץ" שפרשנו מספירה כאן?
5. האם דעתו דומה או שונה לפרשנו הקודם?

* * *

ג. אור החיים.

ישראל ממצרים, ולזה שלח לומר לו הנה עם יצא ממצרים פרוש הפך הירוע ובטל כח הכשפים, ואפשר כי בלעם הנה מכטיח את פלך שלא יצאו ישראל משם עולמית ולזה אמר לו הנה יצא, ואמרו הנה כסה את עין הארץ נתפנו גם כן נגד מה שיעץ עליהם במועצותיו הרעים למען ענותו למעטם, גם להרג זכוריהם ולשחת הבנים הנה הוא הפך הדברים שלא בלבד שלא נתמעט אלא ארבעה נתרבה עד למאד, והוא אמרו הנה כסה את עין הארץ:

הנה עם יצא וגו'. צריך לדעת אמרו הנה. גם אמרו יצא וכי לא ידוע הוא לכל העולם שיצאו ישראל ומה גם לבלעם שהצרך להודיעו, גם אמר הנה כסה שהיה לו לומר ויכס וגו'. ויתבאר הענין על פי דבריהם ז"ל (שמו"ר פ"א) שאמרו ג' יועצים היו לפרעה בשאמר על ישראל: הבה נתחכמה לו ואחד מהם הוא בלעם והוא אשר יעץ עליהם רעה ובקשפיו העמיד בשוף לכל יוכל עבד לברח ממצרים ויהיה מבטח כי לעולם לא יצא עם

שאלות

1. מה השאלות שפרשנו שאלת מתחילת דבריו ואינה סוף שאלות אלה?
2. פרשנו נותן תשובה לכל אחת משלוש התחילות, התוכל להסבירן?
3. האם יש מתשובות אלה הסבר נוסף לצט כנייתו של פלך לבלעם?

* * *

ד. חזקוני.

פרק כב' פסוקים כב', כג': (כב) ויחר אף ה' כי הילך היא, שהרי לא נתן לו רשות בפנים מאירות כדכתיב: אם לקרא לך וגו'¹⁴, והיה לו להבין מפעם ראשונה שלא היה בדעתו של הקב"ה שילך הוא, ודוגמא זו מצינו במרגלים: שלח לך אנשים¹⁵, וגלוי וידוע לפניו שלא היתה דעתו שלימה של הקב"ה שישלחו. ד"א ויחר אף ה' כי הולך הוא, שהרי אמר: ואך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה¹⁶, ולא היה לו לבלעם ללכת עד שידע אותו הדבר, והוא מותר עצמו מרוב שנאה ולא המתין הדבור. נכתבה פרשת בלעם להודיע למה סלק הקב"ה רח"ק מאומות העולם¹⁷ שזה עמד מהם ובא לקללם על לא חמס בכפם. ויני נערי עמו, לבדם, שלא יהא לו פתחון פה לתלות הטית האתון לומר שנחבלה ברוב עם, ובכל זאת לא הבין דרכו.

(כג) וחרבו שלופה בידו, מדה כנגד מדה שאמר*: לו יש חרב בידו¹⁷.

שאלות

1. מה הקושי אותו מחיין פרשנו כאן?
2. כמה תשובות צונה על כך?
3. האם הדומא של המרגלים אכן דומה ואסימט?
4. מקטע של "דבר אחר" הוא הולך כיוון אחר לפתרון הקושי, מהו?
5. למה סילק הקב"ה רחוק הקודש מאומות הצולמ?
6. מה חשיבות יש להליכת "שני נערי עמו"?
7. מה רוצה פרשנו ללמדנו פביאור לפסוק כג'?

* * *

